

Årsredovisning 2023

Avfalls verksamheten

Innehållsförteckning

Nämndens ansvar och uppdrag	2
Sammanfattning	2
Händelser av väsentlig betydelse	3
Måluppfyllelse 2023	4
1.1 Hög kvalitet	4
2.1 Hög attraktivitet	5
3.1 Stark utveckling	6
Personal	7
Ekonomi	8
1.2 Driftredovisning	8
2 Investeringsredovisning	9
Risker	10
Prestationer och nyckeltal	11

Nämndens ansvar och uppdrag

Avfallsverksamheten ansvarar för att samla in avfall under kommunalt ansvar från hushåll och verksamheter i kommunen samt informera om återvinning av avfall. Genom att kommunen samlar in avfallet säkerställs det att det tas om hand på ett miljöriktigt sätt och inte riskerar att orsaka fara för hälsa eller miljö.

Avfallsverksamheten är en taxefinansierad verksamhet vilket innebär att verksamheten ska gå plus minus noll och att abonnenterna ska bära verksamhetens kostnad. Avfallsverksamhetens intäkter kommer från de taxor som abonnenterna betalar. Kostnaderna utgörs av ersättning till entreprenör som utför avfallsinsamling, behandlingskostnad för avfall samt administrativa kostnader. Eventuella överskott eller underskott för avfallsverksamheten fonderas och regleras genom att avgiften i taxan höjs eller sänks. Tillfälliga överskott i avfallsverksamheten under något eller några år kan förenas med självkostnadsprincipen om det sett över en längre period uppvägs av andra års underskott.

Avfallet samlas in av en upphandlad entreprenör och överlämnas till kommunens delägda avfallsbolag SÖRAB (Söderhalls Renhållningsverk AB). Restavfallet som kommunen samlar in återvinns genom fjärrvärmeproduktion vid förbränning och matavfallet rötas så att biogas och biogödsel kan produceras. SÖRAB är även ansvariga för återvinningscentralerna i ägarkommunerna och samtliga anläggningar är tillgängliga för Danderydsborna.

Avfallsverksamheten strävar hela tiden efter att underlätta för avfallsabonenterna att bidra till en bättre miljönytta. Detta görs genom att erbjuda ett brett utbud av tjänster som gör det möjligt att anpassa avfallshämtningen efter abonnentens egna behov och ambitionsnivå.

Sammanfattning

Den förändringshastighet som avfallshanteringen sker med i Sverige är omfattande. Det sker stora omställningar och kommuner får en allt större roll i avfallshanteringen. Tiden mellan riksdagsbeslut och effektivering är dock knapp vilket sätter stor press på alla aktörer.

Avfallsverksamheten lämnar ett negativt resultat för verksamhetsåret 2023 och det ingående negativa värdet på avfallsfonden minskar med lika mycket. Detta medför att avfallsfonden försenas och att verksamheten har ett behov av positiva resultat de kommande åren.

Avfallsenheten fortsätter att arbeta med samordning av kommunens avfallsplan som började gälla 2021. Den strävar efter mer cirkulära flöden i samhället. Det är glädjande att avfallshanteringen i stort fortsätter utvecklas och att alla aktörer i samhället kan bidra till minskade avfallsvolymer, mindre negativ klimatpåverkan och bättre nyttjande av ändliga resurser.

Händelser av väsentlig betydelse

Verksamhetsåret 2023 har varit intensivt med stora frågor att hantera.

Första året med ny entreprenör

Den 19 december 2022 började Urbaser hämta avfall i Danderyds kommun och det första året med den nya entreprenören har varit betungande - för såväl invånare som personal hos både kommunen och entreprenören. En omfattande arbetsinsats har krävts för att säkerställa hämtningen och tyvärr har flera invånare samt verksamheter drabbats av uteblivna hämtningar. Viten på 0,5 miljoner kronor har tagits ut. Förtroendet hos invånarna har påverkats och avfallsenheten kommer fortsätta arbeta tillsammans med entreprenören för att säkerställa kvalitén på leveransen.

Uppföljning av nu gällande avfallstaxan

Den första februari 2023 började kommunens nya avfallstaxa att gälla (antogs hösten 2022). En folder togs fram för att underlätta för invånaren att se avfallsverksamhetens tjänsteutbud vad gäller hämtning av mat- och restavfall men även alla tilläggstjänster som erbjuds. Två tjänster är kostnadsfria för hushållen att nyttja; hämtning av returkassen samt grovavfall (sistnämnda är nytt från i år). Flera kunder har börjat sortera ut sitt matavfall från restavfallet samt nyttjat fler av våra tjänster och marknadsföringen kring den nya avfallstaxan är en av anledningarna till detta.

Förberedelser inför övertagande av förpackningsinsamlingen

I och med regeringens nya lagförslag att kommunerna ska överta den operativa insamlingen av förpackningar så har mycket tid lagts för att förbereda detta. Från och med 1 januari 2024 ska kommunerna samla in förpackningar från återvinningsstationer och från flerfamiljshus som idag har fastighetsnära insamling av förpackningar. SÖRAB har fått uppdraget att sköta insamlingen från återvinningsstationerna medan tre aktörer har blivit auktoriserade att samla in förpackningar från flerfamiljshusen. Parallellt med detta arbete har även förberedelser gjorts inför insamlingen från enfamiljshusen. Enligt lagstiftningen ska allt vara på plats 1 januari 2027.

BYTik

Under verksamhetsåret har avfallsverksamheten arrangerat två olika BYTiker i kommunens lokaler i Mörby C. BYTikens tema har varit textilier under våren samt jul under hösten. Båda tillfällena har varit välbesökta och många invånare har visat uppskattning till evenemangen. I den beslutade avfallsplanen finns fokus på just återbruk och det är därför troligt att invånarna uppskattar arbetet som kommunen gör.

Dispens från obligatorisk matavfallsinsamling

Enligt ny lagstiftning är matavfallsinsamlingen obligatorisk från och med 1 januari 2024. När detta beslutades såg Danderyds kommun flera risker för att införa detta, både ekonomiska och miljökonsekvenser. På grund av riskerna valde Danderyds kommun att ansöka om dispens. Dispensansökningen gjorde i våras och därefter har kompletteringar begärts av Naturvårdsverket. I december meddelade Naturvårdsverket att Danderyds kommun har fått dispens för att införa obligatorisk matavfallsinsamling från alla hushåll och verksamheter. Dispensen gäller i högst 2 år och därefter kan kommunen välja att ansöka på nytt.

Matavfallet fortsätter därför vara frivillig och avfallsenheten kommer fortsätta att arbeta med att få fler att sortera ut sitt matavfall från restavfallet för att nå de mål som har satts.

Måluppfyllelse 2023

1.1 Hög kvalitet

Danderyds kommun erbjuder service och tjänster av hög kvalitet. Detta innebär att kommunens invånare och näringsliv erbjuds ett gott bemötande, hög tillgänglighet och delaktighet i kontakt med kommunens verksamheter. Kommunen strävar efter öppen dialog där kommunens invånare, föreningar och organisationer ges möjlighet till inflytande. Danderydsborna ska erbjudas en bra och attraktiv service. En positiv utveckling av de kommunala kärnområdena skola, barn- och äldreomsorg skall sättas i fokus.

1.1.1 Avfallsverksamheten ska ha en god kommunikation med medborgarna

Bedömning

Målet anses vara uppfyllt.

Kommentar

Nyckeltalet informationsinsatser till abonnenterna får ett utfall på sex vilket innebär att målet om två insatser uppnås. Informationsinsatserna för nyckeltalet har varit i syfte att uppnå fastställda verksamhetsmål eller andra övergripande målsättningar. Exempelvis har informationsinsatser kring matavfall gjorts vilket kan vara en av anledningarna att mängden insamlat matavfall har ökat och gett goda resultat, se nämndmål 5.1. Avfallsverksamheten försöker ha olika tillvägagångssätt för informationsinsatser; brevtskick, det digitala nyhetsbrevet Skräpposten, inslag i Danderyds aktuellt, annonser med mera.

Nyckeltal	Utfall	Mål	Bedömning	Trend
Informationsinsatser till abonnenter	6	2		

2.1 Hög attraktivitet

Danderyds kommun är en attraktiv kommun att bo, leva och verka i. Här kombineras den moderna trädgårdsstaden med hållbar stadsmiljö. Kommunen är trygg och säker och erbjuder goda möjligheter för hälsa och välbefinnande. Kommunen ger goda förutsättningar för ett varierat utbud av fritids- och kulturaktiviteter. Danderyds kommun är en attraktiv arbetsgivare som ger möjlighet för medarbetare och chefer att utvecklas.

2.1.1 Danderyds kommun genomför en väl utförd och trafiksäker hämtning av avfall samt erbjuder ett tillfredställande avfallstjänsteutbud

Bedömning

Måluppfyllelse är delvis uppfyllt.

Kommentar

Nyckeltalet antalet minskade backningar utfaller med ett vilket innebär att målet nåddes. Arbetet med att eliminera antalet trafik- och arbetsmiljöfarliga backningar med avfallsfordon är en del av avfallsverksamhetens dagliga driftverksamhet. Arbetet blir med tiden allt svårare och alltmer kostsamt. De platser som är kvar att åtgärda blir alltmer komplicerade eftersom de enkla redan är lösta. Dessutom tillkommer fler platser med tiden i och med att gatamiljön förändras. Dock kvarstår målet att åtgärda alla de platser som fanns på den ursprungliga inventeringslistan samt de som har tillkommit.

Måluppfyllelse av de nyckeltal som används för att utvärdera målen tolkas, i enlighet med kommunstyrelsens instruktioner, enligt följande intervaller: målet uppfyllt (100 procent måluppfyllelse), målet delvis uppfyllt (80-99 procent måluppfyllelse) samt målet ej uppfyllt (0-79%).

Nyckeltalen baserade på SCBs undersökning kommer att revideras då de frågor som nämns nedan inte längre finns med. Följaktligen har de inget utfall eller bedömning.

Nyckeltal	Utfall	Mål	Bedömning	Trend
Antalet minskade trafikfarliga backningar med avfallsfordon	1	1		→
Hämtningen av hushållsavfall fungerar bra		93%	■	—
Utbudet av återvinningscentraler i kommunen är bra		50%	■	—

3.1 Stark utveckling

Danderyds kommun utvecklar och förbättrar ständigt den service och de tjänster som kommunen erbjuder. Företag erbjuds goda förutsättningar att etablera sig och verka i kommunen. Danderyd präglas av en god och hälsosam miljö och kommunens verksamheter arbetar för en långsiktigt hållbar utveckling. Omvärldsanalys, utvärdering och digitalisering är grunden för innovativ utveckling i kommunens arbete.

1.1.1 Andelen matavfall som utsorteras i Danderyds kommun skall öka

Bedömning

Måluppfyllelse är delvis uppfyllt.

Kommentar

Nyckeltalet mängd insamlat matavfall per invånare får ett utfall på ca 38 kr per invånare vilket innebär att målet om 39 kg per invånare inte uppnås. 2023 års resultat är dock det högsta resultat som Danderyds kommun någonsin fått i detta nyckeltal vilket tyder på att invånarna vill göra rätt och ett bra arbete från avfallsverksamheten genom olika informationsinsatser. Det finns dock fortfarande stora mängder matavfall kvar i restavfall vilket en plockanalys av avfallet indikerade (ca 30%). Matavfallet fortsätter vara frivilligt i Danderyds kommun eftersom Naturvårdsverket godkänt dispens för obligatorisk matavfallssortering.

Nyckeltal	Utfall	Mål	Bedömning	Trend
Mängd insamlat matavfall kg per invånare	38	39		

Personal

Nedanstående tabell visar antal personer och antal årsarbetare jämfört med föregående år.

		Antal personer 2023	Antal årsarbetare 2023	Antal årsarbetare 2022	Förändring
Månadsavlönade	Tills vidare	2	2	4	-2
Månadsavlönade	Samtliga Anställningsformer	2	2	4	-2
Timavlönade	Visstid	0	0	0	0
Timavlönade	Samtliga Anställningsformer	0	0	0	0
Övriga anställningsgrupper	Visstid	3	0	0	3
Övriga anställningsgrupper	Samtliga Anställningsformer	3	0	0	3

Personalsituationen inom avfallsverksamhet har varit ansträngd på grund av personaluppsägningar. Rekrytering har genomförts under året och tjänsterna har tillsatts. Prioriteringar i verksamheten har varit tvungna att genomföras och det har drabbat främst arbetsmiljöarbetet. För att fortsätta hålla en god nivå på verksamheten förlängdes den tillfälliga resursen på timme med fokus på matavfallsinsamling från verksamheter och flerbostadshus men också stöd i olika driftsfrågor i och med den nya entreprenören.

Ekonomi

För år 2023 redovisar avfallsverksamheten en negativ avvikelse mot budget med 0,3 miljoner kronor vilket motsvarar 1 procent av budgeterade nettokostnader.

1.2 Driftredovisning

Avfallsverksamhetens intäkter har en negativ avvikelse mot budget med 0,6 miljoner kronor vilket motsvarar 2 procent med budgeterade intäkter. Det är balanseringen i avfallsfonden som ger hela avvikelsen. Den verkliga underliggande intäktsnivån ligger på 35,2 miljoner.

Avfallsverksamhetens kostnader får 2023 en positiv avvikelse mot budget med 0,3 miljoner kronor vilket motsvarar 1 procent av budgeterade kostnader.

I den samlade kommunala redovisningen ska alltid avfallsverksamheten visa ett nollresultat. Av den anledningen redovisas kostnader och intäkter som lika i ovanstående tabell trots att det underliggande resultatet är ett annat. Resultatet balanseras lokal mot avfallsfonden vilket i redovisningssammanhang är jämställt med eget kapital. Avfallsfondens värde är vid slutet av 2023 minus 2 miljoner kronor.

Sammantaget var de verkliga intäkterna 35,2 miljoner kronor och de verkliga kostnaderna 35,8 miljoner kronor vilket ger ett verkligt resultat på minus 0,6 miljoner kronor.

Tabellen nedan visar nämndens intäkter och kostnader jämfört med budget och föregående år.

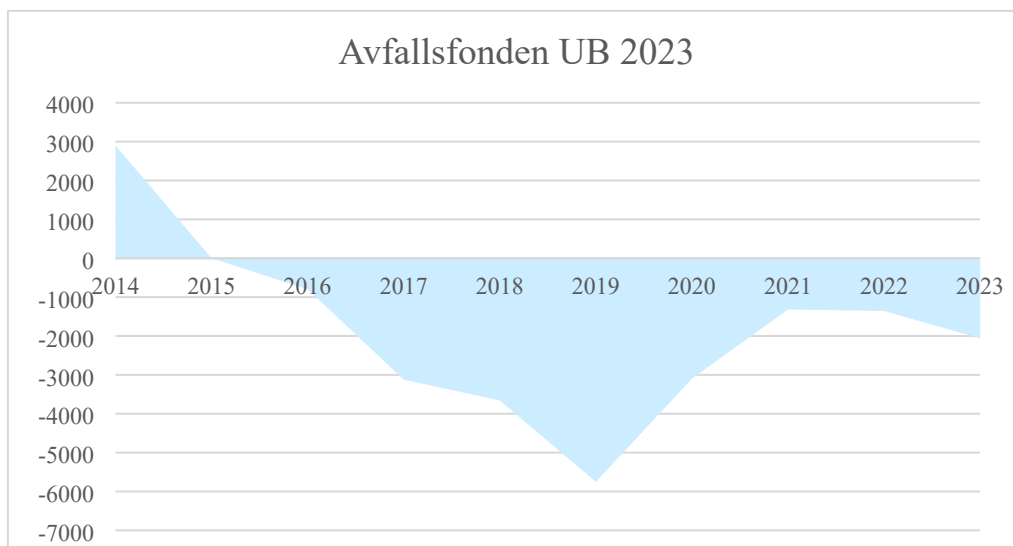
Mnkr	Budget 2023	Utfall 2023	Avvikelse	Avvikelse %	Utfall 2022
Intäkter	36.4	35.8	-0.6	2%	38.0
Kostnader	-36.1	-35.8	0.3	1%	-38.0
Nettokostnader	0.3	0.0	-0.3	100%	0.0

Den ekonomiska redovisningen från den nya driftentreprenören har under året haft en låg kvalitet vilket är en av anledningarna till att prognoserna har fluktuerat under verksamhetsåret 2023. Avfallsverksamheten har vidtagit åtgärder för att de ekonomiska redovisningarna från entreprenören får en bättre kvalitet framöver.

Avvikelsen för avfallsverksamhetens kostnader kan till stor del hänföras till en positiv avvikelse på 0,4 miljoner kronor för kommunikationstjänster och konsulttjänster. Orsaken är att avfallsverksamheten inte behövs använda de tilldelade medlen.

Flera kunder har valt att sortera matavfall vilket har genererat högre kostnader för matavfallsinsamlingen, i form av hämtningstjänster samt matavfallsutrustning. Att detta har omfattat mycket mer kostnader än budgeteras märks dock inte i resultatet då färre kunder har beställt andra tilläggstjänster i stället, såsom hämtning av farligt avfall, tidningsavfall, fallfrukt, slam och latrin, bygg- och rivningsavfall.

Nedanstående diagram visar utvecklingen för avfallsfonden för åren 2015 till 2023

Avfallsverksamheten i Danderyds kommun skall över åren ge ett nollresultat där över- respektive underskott ska balanseras mot eget kapital från avfallsfonden. Den ingående balansen för avfallsfond var ett negativt värde på -1,3 miljoner kronor. Efter 2023 års negativa resultat påverkas avfallsfonden negativt. Utifrån planerad budget för 2024 och 2025 medför detta att avfallsfondens negativa värde på - 2,0 miljoner kronor är återställt under år 2025.

Investeringsredovisning

Projekt (mnkr)	Budget 2023	Utfall 2023	Avvikelse	Avvikelse %
84980 Avfallskärl	0.7	1.0	-0.3	43%
84984 Behållare ÅVS 2023	0,0	0.4	-0.4	
84985 Behållare ÅVS etapp 1	0,0	0.2	-0.2	
Summa Investering helår	0.7	1.6	-0.9	129%

Årets investeringsutfall uppgår till 1,6 miljoner kronor vilket innebär högre utgifter än budget med 0,9 miljoner kronor. Avvikelsen beror främst på projekt Avfallskärl där utbyte av fler kärl än beräknat har utförts för året samt övertagandet av behållare till återvinningsstationerna (ÅVS) inför insamlingsansvaret av förpackningar från återvinningsstationerna. Med tanke på att lagstiftningen har haft korta hålltider hann inte köp av befintliga återvinningsstationer planeras till årets budget. I kommande budget, det vill säga från 2024 och framåt, finns investeringsmedel för att anlägga nya återvinningsstationer.

Risker

Inför verksamhetsåret 2024 ser avfallsverksamheten flertalet risker som kan komma att påverka avfallsverksamheten och även budgeten.

Kostnadsökningar

Avfallsverksamheten ser en kostnadsökning hos avfallsentreprenören som främst beror på ökade drivmedelspriser. Priserna på drivmedel har stigit markant i samband med Ukrainakriget och även om ökningen nu avstannat är priserna på en betydligt högre nivå nu jämfört med något år sedan. Även kostnader för behandling av olika avfallsfraktioner misstänkas höjas inom de kommande åren, bland annat restavfall och fettavfall, på grund av dyrare energipriser med mera. Det är dock i dagsläget svårt att säga hur stor inverkan det kommer att få framöver.

Förpackningsinsamlingen

Kommunerna kommer från och med 2024 att vara ansvariga för att samla in avfallet från återvinningsstationerna. 2027 kommer kommunerna också ansvara för en fastighetsnära insamling av förpackningar. Den ersättning som kommunerna kommer att få från Naturvårdsverket gällande exempelvis hämtning från fastigheter och från återvinningsstationer är prognoseras vara mycket lägre än kostnaderna. Detta kommer att medföra stora konsekvenser och ekonomiska osäkerheter i avfallsverksamhetens framtida budgetarbete. En diskussion som pågår nationellt är också om förpackningsinsamlingen ska bekostas av skattekollektivet eller från skattekollektivet.

Förändrade viktflöden i kommunen

Avfallsverksamhetens intäkter kommer främst från tre olika källor; fast avgift, viktavgift samt tilläggsavgifter. Den fasta avgiften baseras på antalet abonnemang och hur de förändras. Viktavgiften baseras på antalet kg som invånarna lägger i restavfallskärnen. Tilläggsavgifter kommer från de extra tjänster som avfallsverksamheten erbjuder så som hämtning av trädgårdsavfall.

Viktavgiften står för nästan 50 procent av avfallsverksamhetens totala intäkter. Avfallsverksamheten betalar även behandlingsavgift för avfallsfraktionerna och behandlingskostnaderna står för ungefär 20 procent av avfallsverksamhetens totala kostnader. När vikterna förändras påverkar detta alltså både intäkterna och kostnaderna men det påverkar främst intäkterna. Detta medför att det alltid finns risker att budgetera och planera verksamheten då vikterna ibland ökar och minskar.

Eftersom de kommande lagstiftningarna om förpackningsinsamling och obligatorisk matavfallsinsamling kommer medföra i minskade restavfallsvikter medför det att avfallstaxans uppbyggnad behöver förändras.

Prestationer och nyckeltal

Nedanstående tabell är hämtat ur Avfall Web vilket är branschorganisationen Avfall Sveriges statistikdatabas där avfallsverksamheten, tillsammans med alla landets kommuner, matar in statistik. Information kan sedan användas för att jämföra olika parametrar.

Parametrar	Danderyd		Lidingö		Täby	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Andel hushåll (villor, flerbostadshus och fritidshus) som sorterar matavfall (%)	71	78	59	61	63	66
Kostnad fördelad per nyttighet i kr/kvm inkl. moms enligt "Nils Holgersson fastighet"	24	25	23	23	14,04	17,21
Nöjdhet avfallshantering	73	73	79	79	80	80
Antal återvinningsstationer med alla fraktioner	10	9	22	22	12	12
Andel farligt avfall i restavfall enligt plockanalys (%)	0,06	0,06	0,03	0,03	0,03	0,03
Andel elavfall i restavfall enligt plockanalys (%)	0,31	0,31	0,24	0,24	0,05	0,05
Andel förpackningar och returpapper i restavfall enligt plockanalys (%)	34	34	33	33	34	34
Mängd insamlat mat- och restavfall (kg/person)	172	179	198	191	193	186
Mängd insamlat bioavfall (kg/person)	40	41	42	45	45	50

När det gäller utbudet av platser för återvinningsstationer har det skett en förändring i Danderyd då en återvinningsstation avvecklades. Från och med 1 januari 2024 och framåt är det kommunerna som sköter insamlingen från återvinningsstationerna vilket kan göra att det blir lättare att öka i antalet. En rapport skriver att det borde vara ungefär en återvinningsstation per 1 000 till 1 500 invånare. Huruvida det är möjligt att uppnå är osäkert men det är budgeterat med en viss utökning vad gäller återvinningsstationer de kommande åren.

Trots ett frivilligt utsorteringsystem för matavfallet har Danderyd en hög andel hushåll som sorterar och som under 2022 har ökat till nästan 80% sorterande hushåll. Anledningen till att fler och fler sorterar ut sitt matavfall kan bero på olika saker så som exempelvis en avfallstaxa som premierar sortering, marknadsföring av avfallsverksamhetens olika tjänster eller en extra resurs som kontaktat flerbostadshus och verksamheter för att uppmuntra dem till sortering. Dock blir det inte lika mycket kg/matavfall per person som samlas in om man jämför med Lidingö

och Täby. En av anledningarna kan vara att kommunens hushåll slänger mindre matsvinn eller gör smartare köp vad gäller mat och livsmedel.

Även den totala mängden insamlat hushållsavfall minskar. En av anledningarna kan vara att invånarna sorterar ut sina förpackningar i större utsträckning nu än tidigare år eller att de återbrukar mer. Att mängden hushållsavfall minskar ser avfallsbranschen som positivt eftersom vi således sparar på jordens resurser.